

Szerkesztési iroda:

Nagybecskerek,
Zápolya-utca 1-és szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előzetesek
és a lap szétküldésére vonatkozó
felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Nagybecskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 233. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy óra ———— 3 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Szerda, október 13.

A megoldás felé.

— Politikai munkatársunktól. —

Budapest, október 12.

Ha távol is állunk attól, hogy a válságot megoldottnak tekintsük, kétségen kívül olyan helyzet kezd kialakulni, mely megerősíti azt a felfogást, hogy sikerülni fog a kibontakozás új, nagyobb megrázkódtatás nélkül megtalálni. Ha ugyanis hinni lehet a beavatottaknak, e héten komoly lépéseket fognak tenni a válság megoldásáért, amennyiben előkészítik a talajt egy új kormány kinevezéséhez. Az eddigi tárgyalások eredményeként megemlíthető, hogy sem a koalíció fentartását, sem függetlenségi kormány kinevezését nem találják praktikus megoldásnak. A koalíció fentartása jelenleg Magyarországon áthidalhatatlan akadályokba ütközik, míg függetlenségi kormányt a korona semmi körülmények között nem fog kinevezni. Az a kérdés, hogy nem volna-e helyes 67-es kormányt kinevezni arra a célra, hogy a jelenlegi parlamentet feloszlatván, új választások révén próbálkozzék többséget teremteni magának, szintén nincs még eléggé tisztázva, úgy látszik azonban, hogy ez a terv meglehetősen nagy szerepet játszik a válság megoldásának módjaitól.

Ennek a tervnek a keresztülvitele azonban két feltételtől függ. Az egyik az, hogy a korona és a 67-es pártok között a katonai kérdésekre vonatkozólag egyezség jönne létre, a másik feltétel az, hogy a kormányprogram keresztülvitelére az összes 67-es pártok egyesítenek. Hir szerint e terv keresztülvitelére vonatkozólag már történtek is lépések s a közeli királyi kihallgatásra meghívandó politikusok személyeiből is erre lehet következtetni s csak amennyiben ez a terv megkísérül, gondolhatni arra, hogy Ő Felsője parlamenten kívüli kormányt bizna meg az ügyek vezetésével.

Hogy a 67-es pártok koncentrációja nem fog nehézségek nélkül menni, nem szorul bővebb magyarázatra. De hogy ez az egyetlen kibontakozási mód, abban ma egyetértenek még azok is, kik egyébként a koalíció fentartása mellett foglaltak állást. Miután azonban időközben meggyőződtek arról, hogy egy függetlenségi kormány kinevezését a mai viszonyok között a korona a leghatározottabban ellenzi, egy parlamenten kívüli kormánytól pedig nem lehet eredményes működést várni, tehát vissza kellett térni a tulajdonképpen legegyszerűbb, mert legtermészetesebb kombinációhoz, ahhoz, hogy az összes 67-es elemeket egy nagy gubernementális párttá egyesítsék.

Ez a kombináció annál valószínűbb, mert biztosra veszik, hogy látván azt, hogy a függetlenségi pártnak nincs kilátása az érvényesülésre, a függetlenségek közül is sokan fognak átmenni a 67-es nagy pártra.

Ennek a pártnak minden valószínűség szerint könnyebben, mint bármelyik másnak, sikerülni fog a korona és parlament közötti harmóniát helyreállítani, különösen akkor, ha sikerül neki Bécsben azokat az engedményeket keresztülvinni, melyeket a korona annak idején a kilences bizottságnak tett.

Köztudomás szerint Andrássy Gyula gróf egy ilyen kibontakozási tervet dolgozott ki, melyre nézve azonban a korona még nem döntött. Ha a látszat nem csal, Andrássy Gyula gróf tervének van legtöbb kilátása az elfogadásra s ebben az esetben biztosra veszik, hogy nem sokára az összes hatvanhetes pártok egyesülni fognak a minden pártban egyaránt nagy tiszteletnek és feltétlen tekintélynek örvendő államférfiu zászlaja alatt.

Ezek az elemek lényegesen meg fognak szaporodni egy esetleges választás alkalmával. Egyrészt azon okon, hogy mint fentebb említettük, a mérsékeltlibb függetlenségek közül azok, kik a gravaminális politikát folytatni nem kívánják, Andrássyhoz fognak csatlakozni, másrészt pedig azért, hogy, hir szerint, abban az esetben, ha a király bizalma a 67-esek felé fordul, szintén akcióba lép s kétség-telenül nagy népszerűségével szintén erősíteni fogja az Andrássy-pártot.

Mindez be fog következni arra az esetre, ha a korona beleegyezik azokba a követelményekbe, melyeket Andrássy gróf kibontakozási programjában felállított. Hogy mi történik azonban arra a nem várt esetre, ha a király elutasító magatartást tanúsítana, arról ma még korai volna beszélni. Annyi bizonyos, hogy igen nehéz helyzet állana elő. Erről egy legközelebbi cikkben.

A legyalázott Hunfalvy János iskolája.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Nagybecskerek, október 13.

Igen tisztelt tek. Szerkesztő Ur!

Nincsen rutabb büni a háladatlanágnál, mire csak ember képes, a szónak zoológiai értelmében. Magam is cudar háladatlanágra esném, ha volt Mesterem — boldogult Hunfalvy János egyetemi professzor nevére és követőire dobott sarat le nem törölném s azt a meghurcolt, még pedig halála után, tehát büntetlenül meghurcolt nevet tehetségemhez és módomhoz képest meg nem védném.

Igen kérem ezek után a tek. Szerkesztő urat, kegyeskedjék a háladatos tanítványvédő sorainak helyet engedni, midőn az a tanítvány talán sokak nevében feledhetetlen tudós Mestere hírnevének s megtépzott tudományos reputációjának védelmére kél.

Szerencsétlennek, elavultnak, fogyatékosnak nevezte október 8-án egy fővárosi levél. Hunfalvy Jánosnak geográfiai persze humánus, nem természettudományos iskoláját, tanítványait pedig önálló tanulmányozásokra képtelen epigonoknak.

Ez persze merész kiszólás, mely harsogó grombaságával el akar rémiteni, de a legkisebb

mértékben sem járul hozzá azon devotus és jobbágyi vélekedés igazságának megerősítéséhez, hogy Hunfalvy utódja külön, sőt nagyobb geográfus volt volna elődjénél.

De hogy az... Sohasem volt az. Maga is nem egyszer ismerte be nyilvánosan, hogy első sorban geológus és nem geográfus. És mint geológus igazán helyén van és volt mindig, de mint geográfus nem töltötte, mert be sem töltötte soha Hunfalvy helyét. Sem ő, sem geológizáló iskolája.

Ennek a jeles tudósnak volt és van legáltalabb önismerete, önkritikája, de magasztalói homagiumi deliriumukban úgy cselekszenek, miként Darwin tulzói, kik olyan dolgokat és mondásokat imputálnak mesterüknek, Darwinnak, mikben sohasem volt része a nagy angol tudós. A miénknek sincs lekötözött bálulónak érzelmi ömlengéseiben.

Ismételve állítom, a geográfia kollektív összegeyztető s az eredményeket összegező tudomány, amely a szakbeli studiumok: fizika, geológia, meteorológia, történelem, néprajzolat, politika és néppszichológia tudományos eredményeit geográfiai, vagyis a Földön való elterjedésüknek szempontjából, az emberre való folytonos vonatkoztatással állítja szemünk elé.

A geográfus ne ártsa magát oly studiumokba, melyekhez nem ért, ne igyekezzék a geológia, meteorológia, etnográfia stb. terén felfedezéseket tenni, mikre — rossz magyarsággal szólva — képtelen, azaz nincs hozzá való előtanulmánya s talentuma, ha mindazáltal mégis „van képe hozzá”, hogy mások laboratóriumában kontárkodjék, nem eshetik többé tudományos beszámítás alá s lecsepüli végképpen a geográfát.

Hunfalvynak volt képe hozzá, hogy nem csinált természettudományi felfedezéseket, hanem becsületos lelkiismeretességgel értékesítette más tudományágak ismereteit, tételleit és felfedezéseit a geográfában, amennyire azoknak a földleírás — ki nem hagyva belőle az embert — hasznát vehette. Magyarország leírásánál p. o. ma sincs bővebb és jobb s Eg és Föld című könyve talán egyszerűbb Kövesligethy (Steinwald) Radó Rudolf éscficamító nehézkes stylumu csillagászati földrajzolatánál, de nem rosszabb annál, amennyiben egyféléképpen egyikből sem okulnak ma a tanárjelöltek.

Hogy a Balaton és a Széchenyi-expedíció munkálatai derék művek, — nem tagadja senki — de hogy mintaszerű alkotások lennének, arra igazán nem érdemes szót vesztegetni.

A chauvinizmus sehol sem szép, legutább azonban, mert borzasztóan korlátolt, a tudomány terén. Sziveskedjék akármelyik orosz vagy angol geogr. katalógust megnézni, mit tettek az oroszok és angolok Azsia geográfiájában?

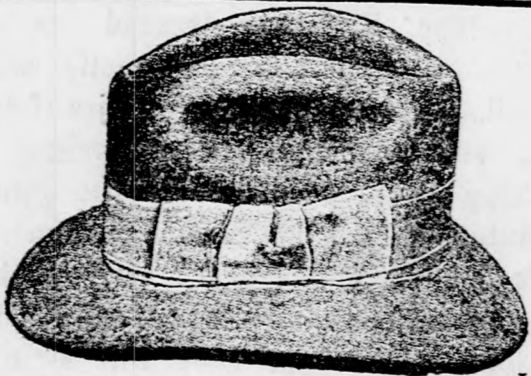
És mit tettünk mi? ...

És mit a mi dilettáns és nem dilettáns főuraink, meg kísérőik, kiket egyetemi tanársággal jutalmaztak, — ha már értékelésről és hasznavehetőségről van szó.

Csak hogy nem ez a fő. Mundus vult decipi ergo decipiatur.

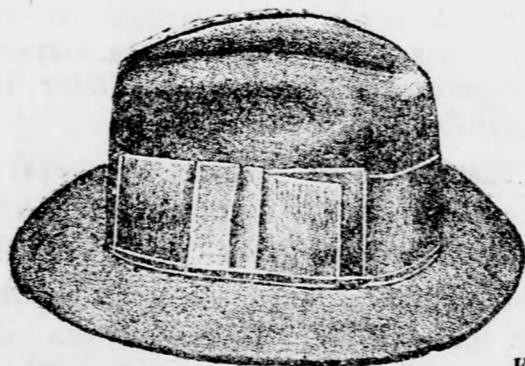
„Hivatalos tudományról” van szó, mely mindenfelé terpeszkedik és legázol minden útjába eső irányt és ellenvéleményt. Csak ezt az egyedül üdvözítő természettudományos geográfiát szabad üzni s aki nem patent-tudós, hivatalos tudással megspékelt gerinces — az semmi, az nulla, kinek nem szabad érvényesülnie, mert a tudás végtelen birodalmában egyéb ösvényeken méri, keresi az igazságot.

Mivel pedig nálunk Magyarországon minden politika és hivatalos hatalom — így disqualificálni kell Hunfalvy ósdi, szerencsétlen, fogyatékos

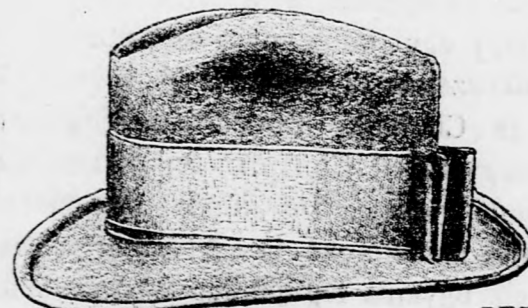
UTOLSÓ
DIVAT

LILA

MINDEN
SZINBEN

KÉK

RESEDA

LIPTAY DEZSŐ, NAGYBECSKEREK

274-50.21

iskoláját. A favoritok másképp nem boldogulhatnak.

Pedig már dr. Márki S. füzeteiből is megtanulhatta volna a hivatalos geográfiai tudomány, hogy iránya félszeg és éppen nem általános az európai egyetemeken. Az ósdiak, fogyatékosok többségben vannak a külföldi katedrákon s mennyire keresett a józanabbak előtt az a leszólt geográfiai irány, bizonyítja a göttingeni professzor, Wagner esete, kinek Lehrbuch-jából az első kötet, még a többinek megjelenése előtt, harmadik kiadást megért. Hála Istennek, tehát a geográfiai érzék nincs még teljesen agyonütve. Németországban nem is kell féltetni azt, Angliában, Franciaországban sem, mert ott a vélemény szabad s a sok egyetem megengedi az egyéni meggyőződés és irányfoglalás érvényesülését.

De minálunk csak két egyetem van. Ott meg kizárólag hivatalos geográfiai tanítanak, nem tudom miniszteri, vagy másodlagos patent alapján. Nálunk kell félni a geográfiai érzék elpusztulásától, mi igazi csapás, nemzeti veszedelem.

Mindig figyelmeztetem a becskerekieket Schmidt A. F. esetére. Ez a szürke kis hivatalnok, ki a megye jóvoltából éveken át tengetlengett, híres bölcselő volt s Becskerekéről (!!) a bonni egyetemre kapott meghívást. Nálunk eltengődhett volna itéletnapjág, mert nem volt a hivatalos tudományok a csatlósa, hanem saját fejével gondolkodott s a maga lábán járt. Most ünnepezt professzor — az egykori irnok.

Különb, ne hogy személyi érdeket és apprehenziókat emlegessenek, kijeletem, hogy „Sine ira et studio Quorum causas procul habeo.”

Távol állok ezektől a bizonyos okoktól (causa), melyeket a telhetetlenség, az empleomania rangvágy nekem supponálhatna és imputálhatna. Leszámoltam magammal és helyzetemmel. Magyarországon saját munkálkodásával soha senki sem vitte semmire. Protekcióm meg nem volt, nincs és nem is lesz. Maradok tehát in gurgite vasto natans, továbbra is a fonák, szerencsétlen, fogyatékos, improduktív geográfiai iránynak a hive és pusztában kiáltozója, amely az embert állítja a geográfiai kutatás és tudás közepére.

Dr. Czirbusz Géza.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggel 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 1/2 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délelőtt 12-től 1 óráig délután 2-től 3 óráig nyitva marad. Szombaton délután déakok számára a medencefürdő nyitva. (903)

A Torontál vármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

Oktober 31. Ipar- és kereskedelmi bank r.-t. alakuló gyűlése. November 8. A közg. biz. ülése.

A Torontál vármegyei Magyar Közművelődési Egyesület munkásgimnáziumának október havi előadásai a következő napokon lesznek:

Oktober 14: 8-9-ig gazd. vegytan, 9-10-ig egészségt.
Oktober 19: 8-9-ig fizika, 9-10-ig műv. történet.
Oktober 21: 8-9-ig gazd. vegytan, 9-10-ig gazd. földrajz.

Oktober 26: 8-9-ig fizika, 9-10-ig műv. történet.
Oktober 28: 8-9-ig egészségt., 9-10-ig gazd. vegytan

Rinocérosz a kaszárnyában.

Mindnyájunknak kedves és főlemelő emlékében van az a gyönyörű kulturális ünnep, amely a Magyar Földrajzi Társaság vándorgyűlése alkalmából folyt le Nagybecskereken. A kulturának és tudománynak ez az ünnepe méltán foglalkoztathatná az embereket a legszélesebb körben. Azonban szomorúan jellemzi a mi kulturális viszonyainkat, hogy a Magyar Földrajzi Társaság gyűlésének alig volna valami hire-nyoma az országos sajtóban tudományos és kulturális jelentősége révén, ha el nem hangzott volna rajta egy tréfás kiszólás: más szóval vice.

A vice tudvalevőleg a rinoceroszról szól, amelyet Cholnoky röppentett ki tréfásan a gyűlésen. Erre a vicce valaki szörnyű súlyt helyezett és sietett kipellengérezni a „Temesvári Hirlapban”. Innen aztán szállt, szállt az ügy szerte az országban s a vice révén sikerült elérni, hogy egy tudományos és kulturális ünnepel foglalkozzanak az emberek. Ma már a fővárosi lapokat is Cholnoky rinocerosza foglalkoztatja, amelyre egyébként Cholnoky lapunkban megadta a megfelelő választ. De kap a támadásért elégtételt most máshonnan is. A „Magyar Nemzet” foglalkozik ugyanis legújában a híres rinoceroszszal s mai számában a következőket írja:

„Rinocérosz a kaszárnyában”. Mulatságos eset történt a Magyar Földrajzi Társaság nagy-

becskereki vándorgyűlésén, amelynek hullámai még nem simulak el teljesen. Cholnoky Jenő dr. kolozsvári egyetemi tanár tréfásan emlékezett meg a kaszárnyastilusról s a gorombaságokról, amelylyel a tisztek és altisztek traktálják gyakorlatozás közben a katonákat. Ártatlan tréfa volt, amelynél erősebben figurázzák ki a német és magyar élclapok is a kaszárnyavirágokat s legutóbb az „Uj Idők”-ben sikerült szatira jelent meg arról, hogy honnan veszik a tisztek ezeket a furcsa kifejezéseket (a Fliegendeből). Cholnoky ezen a címen emlékezett meg róluk: „Rinocérosz a kaszárnyában”. Erre a Délvidék minden katonabolond embere s hiperlojális polgára kötelességének tartotta, hogy felförmedjen és tiltakozzék a finom és találó kifejezés ellen. Igyekeztek félreérteni, elítélték s kijelentették, hogy rossz vice s a kultúra nem követeli, hogy megbánták a kaszárnya-szellem e kiváló virágait. „Illetékes” helyek is akadnak, ahonnan figyelmeztetések hangzottak el s Nagybecskerek és Temesvár tiltakozott, hogy a nebánsvirágot érintették. Cholnoky Jenő dr. erre a következő nyilatkozatot tette közre:

A „rinocérosz a kaszárnyában” azokra a szóvirágokra vonatkoznak, amelyek a rekrutákkal szemben szoktak elhangzani. Ezt például már az egyik szomszéd város lapszerkesztője nem értette meg. Ugy látszik, oda is vándorgyűlést kell rendeznünk, hogy némi felvilágosítások árán a műveltség európai színezetet nyerjen.

Most megállapítják Temesváron, hogy botlott Cholnoky Jenő dr. s ujból tapintatlan volt, mert egy tudományos gyűlésen mondta el ezeket. Dehogy tapintatlan. Nagyon is odatapintott, ahol a kulturáltság és barbárság fészkel. A műveletlen hangra és modorra.”

Szóval, ha még egy pár rinoceroszt sikerül beleilleszteni a kultúrába, még fölkeljük a figyelmet a kultúra iránt is.

— Személyi hírek. Botka Béla főispán ma délelőtt Herkulesfürdőbe utazott.

Jankó Ágoston aispán néhány napra elutazott Nagybecskerekről.

— A munkásgimnáziumból. Tegnap, a kellemes szép őszi est dacára is ugyszólván zsufolásig megtelt a munkásgimnázium nagyterme. Az első órában Harzer József főgimnáziumi tanár a nála megszokott alapos érdekességgel ismertette a természetan alapelveit, dr. Czirbusz Géza főgimn. tanár pedig a gazdasági formákról beszélt. Négy kategóriát állított fel a) a gyűjtés fokozata, b) a kísérleti gazdálkodás, c) a hagyományos és d) az ésszerű gazdálkodásnak fokozatát, értelmi és anyagi tökével. Jövőre a gazdasági helyzetről és versenyről lesz szó.

— A népfelkelői szemle. Közöltük már, hogy Nagybecskereken a népfelkelői szemlést folyó hó 17., 18. és 19-én fogják megtartani. Mint most utólag értesülünk, a népfelkelők szemléjét csak egy napon, október hó 18-án reggel 8 óra-ór tarják meg a volt esküdtzéki teremben, amelyen az összes szemlére köteles népfelkelők szigorú pénzbüntetése terhe mellett tartoznak megjelenni.

— A bírák és ügyészek gyűlése. A bírák és ügyészek országos egyesülete vasárnap tartotta második évi közgyűlését Kolozsvárott az igazságügyi palota esküdtzéki termében Grecksák Károly kuriai bíró elnöklése alatt. A közgyűlésen az ország bírói és ügyészi karának mintegy kétszáz tagja vett részt, köztük Alföldy Ede, a nagybecskereki kir. törvényszék elnöke és Szilágyi Lajos törvényszéki bíró is. Alföldy élénk részt vett a vitában is. A folyó ügyek elintézése és Benyovits Lajos dr. budapesti törvényszéki bírónak pénztárossá való választása után a nyugdíjkérdés került napirendre. E tekintetben hosszabb eszmecsere után, a melyben Gödri Sándor nagyszombati, Zakariás István lugosi törvényszéki bírák és mások vettek részt, a közgyűlés a következő határozatokat hozta: A köteles szolgálati idő 40 évről 35 évre szállítandó le. A nyugdíj a lakpénznek a fizetésbe való beszámításával állapítandó meg. Az özevgyi nyugdíj maximuma a II. és III. fizetési osztályban 6000 korona, minimuma a XI. fizetési osztályban 800 korona legyen. Nagyobb vitát provokált a fegyelmi törvény módosítása tárgyában tett igazgatósági javaslat, mely heves ellenzésre talált, mert a bírák egy részének véleménye szerint alkalmas a bírói függetlenség alapelveinek a megdöntésére. A közgyűlés módosítottan fogadta el az igazgatóság javaslatát.

— Vasutas árva napja. A magyar szent korona országai vasutas szövetségének kérelme folytán a kereskedelmi és belügyminiszter tudvalevőleg megengedte, hogy f. évi szeptember hó 30-án és október hó 1-én országos vasutas árva nap rendeztessék s e két napon a vasutasok országos árvaháza alapja javára Magyarország minden községében és minden vasuti állomásán

és telepén pénzadományok gyűjtessenek. Nagybecskereken is, mint a vidéken mindenütt, a vasutasok nejeiből és leányiból hölgybizottság alakult s a vasutas árva fentemelt két napján kedves, gyöngéd női kezek fordultak kérésre a mi nemesszívű közönségünkhez.

A jótékony célú adományok gyűjtésében a legnagyobb elismerésre méltó ügybuzgósággal a következő hölgyek működtek közre: Korláth Kázmér főmérnök neje, Gara Sándor máv. oszt. mérnök neje, özv. Hübel Jakabné és özv. Trieber Lajosné máv. pénztárkezelőnk, Mihályfi Ferencné, Magyar Istvánné, Till Mátyásné, Krumenacker Elvira, Nónay Margitka, Deák Tilda, Trieber Mariska, Annau Rózsika, Szlammer Icsuka, Korláth Pannika és Margitka, Fialowski Irén, Gara Katika és Marika, Külburger Ninuska.

A vasutas árvaháza befolyt adományokat a következőkben nyugtázza a rendezőség: Korláth Kázmérné és Nónay Margitka gyűjtése: Winglerné 2 korona, Weiterschanné 1, Alföldyné 1, Demkó Vidorné 1, Mesznik 1:50, N. N. 1, dr. Perisics Zoltánné 3, Weisz Herman 2, Benó úveges — 20, Mangold Lipót 2, Liptay 1, N. N. — 20, Benó testvérek — 40, Armbrusztér — 20, dr. Nagy Dezső 5, dr. Podvinez 2, Melkuhn Dezső 2, dr. Kardos Samu 4, Watzke — 50, László Lajosné 2, Jankó Ágostoné 2, Zárda 2, Mayer Rezsóné 2, Kovács Konrad 2, Annau János 1, Sohn Károly 1, Korláth Margit 1, Korláth Panni 1, Korláth K. 1, özv. Kereszthuryné 1, Kluge Károlyné 1, Beck Gyuláné 2, Kertész A. 1, Magyar István 1, Magyar Istvánné 2, Óriás E. 1, Darida F. 1, Weisz Mór 1, Hiller József és fiai 4, Kadelsburger 1, Laube Rezsóné 1, Szabó Béláné 2, Dánielné 1, Szilágyi Albertné 2, Kuszing Ega 1, Steinitzer Gézané 5, dr. Várady Imre 20, Szalayné 1, Engel Ferenc 3, Streitmann Antainé 1, Groszné 1, Perisics-Napholz Irén 2, Goldberg 2, Berényi Bódogh 3, Kolarich-gyógyásztár 1, dr. Steiner Gyuláné 2, Római katolikus plébánia 4, összesen 115 korona. Annau Rózsika gyűjtése 30 kor., Vármegyei gyűjtés: Kéler Ákos 1, Beller István 1, dr. Wachtl 1, Jankó Ágoston 1 korona. Összesen 4 korona. Bánvég Péter 1, Krumenacker János 1, Walterist Antal 1, ifj. Lehmann János 1, Steyer István 1, Strusz Szerafin 2, Népbank 5, Közgazdasági bank 10, Takarékpénztár 10, Takaré- és előlegevlet 20, Takaré- és hitelbank 20 korona, Dr. Szlammer Ágoston gyűjtése összesen 15 kor. 50 fill., N. N. 180, Kiss Ervin állomási felvigyázó gyűjtése összesen 940 kor. Gara Katika és Mariska gyűjtése: Dr. Eibenschütz 1—, Daun Gy. 1—, N. N. — 60, Eckstein S. 1—, Wehner J. — 60, Strélinger 1—, N. N. — 40, Eisenstädter J. 5—, Fischer 3—, Bäuerle 2—, Grünbaum V. 2—, Freund 1—, Lukinich — 40, dr. Stern Lázárné 2—, Gara Sándor 2 korona. Összesen 23 korona. Ezenkívül a nagybecskereki 2 állomáson kitétt 6 darab lezárt perselybe befolyt a két napon 210 korona 77 fillér.

Ily módon az összes nagybecskereki gyűjtés eredménye a két napon 500 korona 47 fillér, amely összeget a vasutas-szövetség központi vezetőségének Budapestre fölküldték. A vasutasok egyben ezután is hálás köszönetüket fejezik ki a nemeslelkű adakozóknak.

— Bucus Gyertyámoson. Gyertyámos községben e hó 17-ikén, vasárnap lesz a bucsu, a mely alkalommal Maderlich Antal plébános ünnepi misét mond diszes segédlettel.

— Köszönetnyilvánítás. Melkuhn Dezső helybeli droguista a legutóbb nála előfordult tüzeset alkalmából a Nagybecskereki Önkéntes Tűzoltó Egylet céljaira 10 koronát adományozott, amelyért hálás köszönetet mond az elnökség.

— Feloldott lózárlat. A Belvárosban augusztus hó 15-én szörványosan előfordult takonykór miatt elrendelt udvarzárlatot a város polgármestere a mai napon feloldotta.

Színház.

Heti műsor.

Oktober 14. Csütörtök: A koldusgróf.
Oktober 15. Péntek: Mary Ann. (Vígjáték újdonság.)
Oktober 16. Szombat: Szerelmi keringő. (Operett újdonság.)
Oktober 17. Vasárnap délután: Tatárjárás, Vasárnap este: Szerelmi keringő.
Oktober 18. Hétfő: A bűnös. (Dráma újdonság.)

* Ripp-Ripp. Egy negyedszázad óta jó és rossz előadásban halljuk a Planquette szivhez szóló muzsikáját, de valahányszor újra felcsendülnek az édes dallamok, mindannyiszor úgy érezzük, hogy ujbán, mert örökszépben gyönyörködünk. A tegnapi előadás nagyon alkalmas volt arra, hogy feljuttassa mindazokat a szép emlékeket, melyek a kedves operetthez fűződnek. L a d i s z l a i n á l jobb Rippje nem igen volt a magyar színpadnak. Az ő sötétszinezetű, lágy, de amellet férfias hangja kitűnően simul a Planquette zenéjéhez s amit kifejezésteljes játékaival és előkelő

énekelőadásával produkál, minden tuzás nélkül elsőrangúnak mondható. A közönség teljesen méltányolta e kiváló szereplést s nyílt színen is ismételtén kitüntette tapsaival a derék énekest. Kitűnő partnere volt Kaposi Józsa, ki igen szépen énekelte és diszkrétül játszott a Lisbeth szerepét. A többi szerepeket eléggé jól, bár nem egészen kifogástalanul játszották. A második felvonásbeli nagy ensemble, melynél szebbet nem igen irt operettszerző, több gondot és finomabb árnyalást érdemelne. —r.

TÁVIRATOK

A válság.

Kossuth a királynál.

Budapest, október 13. (A „Torontál“ eredeti táv.) Bécsi jelentések szerint a király még e hét folyamán fogja Kossuth Ferencet fogadni. Ez a kihallgatás összefüggésben áll a király azon tervével, hogy a koalíciót együtt tartsa.

Andrássy miniszterelnöksége.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti táv.) A képviselőház folyosóján ma teljes határozottsággal elterjedt az a hír, hogy a Házat feloszlatják, s hogy a király az új kabinet alakításával Andrássy Gyula grófot bizza meg.

Polónyi tervei.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Polónyi Géza ma egy újságíró előtt kijelentette, hogy javaslatot szándékozik a Háznak benyújtani, melyben kifejti kibontakozási tervét. Hangsúlyozza, hogy a mostani taktikával nem ért egyet. Tervét megbeszélte Kossuth Ferencel s a függetlenségi párt elé is fogja terjeszteni. Amennyiben a párt nem tenné magáévá, a Ház előtt fogja álláspontját kifejteni.

Wekerle bécsi utja.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti táv.) Mint politikai körökben beszéltek, Wekerle Sándor miniszterelnök valószínűleg holnap délután Bécsbe utazik, ahol a király pénteken külön kihallgatáson fogadja.

Ugron és Kossuth.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésén a folyosón Ugron Gábor találkozott Kossuth Ferencel s nagy udvariassággal üdvözölte. Kossuth Ferenc kezét fogott Ugron Gáborral és ezt mondotta:

— Hát kellett ez?

Erre Ugron így szólt:

— Hja, rekem elveim vannak, én nem engedek a katonai követelésekből.

Ugron kilépése.

Budapest, október 13. (A „Torontál“ ered. táv.) Ugron Gábor kilépéséről a „Neue Freie Presse“ budapesti levelezője a következőket írja: Ugron Gábornak a függetlenségi pártból való kilépése nem képez olyan politikai eseményt, amely esetleg nagyobb hatással lehetne a politikai fejleményekre, mindazonáltal nagy jelentőséggel bír, mert éppen erről az oldalról nem vártak semmiféle támadást és ellenzékieskedést Kossuth ellen. Abban a részint nyílt, részint titkos harcban, mely Kossuth és Justh között már hosszabb idő óta folyik, Ugron mindig Kossuth mellett foglalt állást. Senki sem helytelenítette jobban Justhék eljárását és senki sem követelte erélyesebben a fegyelem helyreállítását a függetlenségi pártban, mint éppen Ugron. Ugronnak a bankcsoport ellen intézett támadásai oly kiméletlenek voltak, hogy röviddel a nyári szünet előtt szó volt arról, hogy kizárják a függetlenségi pártból. Ugronnak azóta sem volt semmi közös érdeke a bankcsoporttal s kilépését nem is ezzel magyarázzák, hanem inkább olyképpen vélekednek egyes politikusok, hogy Ugron Gábor az ő finom politikai érzékével megérezte, hogy nem fog sikerülni a függetlenségi pártot

egyedül kormányzó politikai párttá átválttatni, még pedig a bankcsoport miatt nem s így a függetlenségi pártnak be kell érnie az ellenzék szerepével s újra elő kell majd vennie ellenzéki programját is. Nyenténkép Ugron volna az első, aki a bankcsoport által a függetlenségi pártban olyannyira megváltozott helyzetből a konzekvenciákat levonta.

Kilépések, belépések.

Budapest, október 13. (A „Torontál“ ered. távirata.) A függetlenségi párt tagjai, akik még mindig nem ocsudtak föl a nagy meglepetéstől, amelybe őket Ugron Gábor kilépése ejtette, valószínűnek tartják, hogy Ugron példáját csakhamar mások is követni fogják. Tíz-tizenöt kilépésről beszéltek a képviselőházban, ahol hire ment annak is, hogy Polónyi Géza tegnap óta tárgyalásokat folytat Kossuth Ferencel a függetlenségi pártba való belépése módozatainak megállapítására. Polónyival együtt, hír szerint, Eötvös Károly és Barta Ödön is megunták a pártönkivüliséget.

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, október 13. (A „Torontál“ ered. táv.) A képviselőház Buza Barnának az alelnöki fizetésekről szóló indítványát tárgyalta, azonkívül Nagy György az összeférhetetlenségi törvényről szóló indítványát okolta meg, végül pedig interpellációk voltak.

Az ülést Justh Gyula elnök 10 óra után nyitotta meg.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s az interpellációs könyv felolvasása után

Nagy György szólalt fel, megindokolva az összeférhetetlenségi törvény kiegészítéséről szóló indítványát. Az indítvány lényege tudvalevőleg az, hogy az összeférhetetlenségi törvénybe iktassák bele, hogy képviselő nem fogadhat el kitüntetést, mert ez befolyásolhatja meggyőződését s a nemzet érdekében esetleg nem működhetik olyan erélyvel és határozottsággal. Kéri, hogy indítványát fogadják el tárgyalás alapjául és tűzzék ki napirendre.

A Ház többsége az indítványt tárgyalás alapjául elfogadja, hogy azonban mikor tárgyalja, azt nem állapította meg.

Most következett Buza Barnának az alelnöki fizetések eltörlésére vonatkozó indítványa

Elsőnek Jánoky-Madocsány Gyula néppárti képviselő szólal fel, aki ellenzi az indítványt s azt mondja, ha az alelnöki fizetéseket eltörlik, akkor az elnöki fizetést is töröljék el.

Holló Lajos az indítvány mellett szól s azt mondja, hogy az elnök és az alelnök között nagy a különbség. Az elnök rendes hivatalos munkát végez, míg az alelnökök tiszteletből viselik a hivatalukat. Azonkívül az elnök fizetése törvénybe van iktatva, míg az alelnököké nincsen.

Buza Barna Jánokyval polemizál, Bozóky Árpád a balpárt nevében pártolja az indítványt, Emőd y József az alkotmánypárt nevében ellenzi, míg Mezőfi Vilmos ismét pártolja.

Ezzel a vita beveződött felette s a Ház egyhangulag elfogadja Buza Barna indítványát.

Most megállapítják a holnapi ülés napirendjét, amelyre Lázár Pál indítványának a megokolását, valamint a két alelnöknek és jegyzőknek a választását tűzik ki.

Az ülés végén Nagy György a kuria elnöksége dolgában, Mezőfi Vilmos pedig a magyar kiscgazdák szövetsége alapszabályainak meg nem erősítése miatt interpellál.

Szell Kálmán beteg.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti táv.) Az alkotmánypárt tegnap esti értekezletén nagy izgalmat keltett, hogy

mikor Szell Kálmán megnyitotta az értekezletet, hirtelen elvörösödött, akadozott, közben franciául kezdett beszélni, szóval rosszul lett. Szell Kálmánt erre barátai hazaszállították lakására, ahol ágyba fektették. Mint ma délelőtt jelentik, Szell Kálmán most már jobban van, de egy-két napig ágyban kell maradnia.

A bankkamatláb emelése.

Budapest, okt. 13. (A „Torontál“ eredeti táv.) Bécsből jelentik: A „Deutsche Reichsbank“ azon határozata folytán, hogy a bankkamatlábat 4%-ról 5%-ra emelik fel, az internacionális pénzpiacra is teljesen más helyzet állott be. Az olcsó pénz ideje, mely több mint másfél évig tartott, most hirtelen véget ért s ez Németországon kívül is kezd már érezhetővé válni. Londoni jelentések szerint a német bank kamatlábemelése folytán valószínűvé válik, hogy az angol bank szintén még e hét folyamán fel fogja emelni a kamatlábat, amennyiben a tegnapi nyílt piacon az összes kapható aranykészlet, mintegy 700.000 font sterling elkelt, hír szerint Német és Oroszország számára.

Párisi jelentések szerint az ottani pénzpiacra a német kamatlábemelésétől nem várnak semmiféle visszahatást s nem hiszik, hogy az a francia pénzpiacot befolyásolni fogja s így azt sem hiszik, hogy a Banque de France emelné a kamatlábat.

Az Osztrák-Magyar Bank egyelőre várakozó álláspontra helyezkedik. A pénzügyesség ezideig még nem hatolt el Ausztriáig és nagyobb pénzügyesség az osztrák-magyar banknál nem érezhető.

Stockholmból érkező jelentés szerint az ottani országos banknál 1%-al emelték a kamatlábat.

Határidő-üzlet.

Budapest, okt. 13. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	29.74
Buza (áprilisra)	28.98
Rozs (októberre)	19.60
Zab (októberre)	15.42
Tengeri (októberre)	13.94

Szerkesztői üzenetek.

G. V. (Fiume.) Átvehető.

Művészszeretem. Nem közölhető.

R. R. E. A verseknek alkalomadtán sorát ejtjük.

B. A. (Ének.) Nem való napilapba.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyílttér.

E rovat alatt közöltétekért nem vállal felelősséget a szerk.

Igazi jótéteménynek

érzi az anya és a gyermekek abban a gyakori esetben, amikor az anyatej időnek előtte elapad, ha „Kufeké“-vel folytatják a táplálást. A „Kufeké“ könnyen emészthető, a legjobb táplálékanyagok vannak benne s még a leggyöngébb csecsemő gyomra is jól elbirja. A gyermek pompásan fejlődik tőle és megmenekül a gyakori emésztési zavartól. 109(10)—1.1

Bérlet 12. sz. VÁROSI SZÍNHÁZ. 14-ik előadás.

Nagybecskereken, szerdán, 1909. október 13-án:

A NŐK KEDVENCE.

Bohózat 3 felvonásban. — Irták: Engel és Horst.

SZEMÉLYEK:

Laurant Hector	— — — — —	Solymosi Sándor
Flore, felesége	— — — — —	Hevesi Mariska
Premier Gilbert	— — — — —	Gózon Béla
Viviane, felesége	— — — — —	Haraszi Vilma
Lesperon Auguste	— — — — —	Turai Antal
Doronthe, felesége	— — — — —	Nickyné Ilona
Detournelles Eustache,	Viviane n.-bátyja	Tihanyi Béla
Breloque Claudine	— — — — —	Hevesi Gusztó
Poitier Hermance	— — — — —	Sárvári Nusi
Justine, Lauranték komoraája	— — — — —	Miklósi Mariska

Csütörtökön, október 14-én:

A koldusgróf.

Szerbnyagyszentmiklós község előljáróságától.

Hirdetmény.

Szerbnyagyszentmiklós községben a II. és IV. számú vadászterület 1910. évi január hó 1-től 1913. évi december hó 31-éig terjedő 4 (négy) évre nyilvános árverés útján Szerbnyagyszentmiklós község-házánál 1909. évi október 28-án d. u. 3 órakor bérbe fog adni.

Az árverési feltételek Szerbnyagyszentmiklósban a jegyzői irodában betekintheők.

Szerbnyagyszentmiklós, 1909. évi okt. 12.

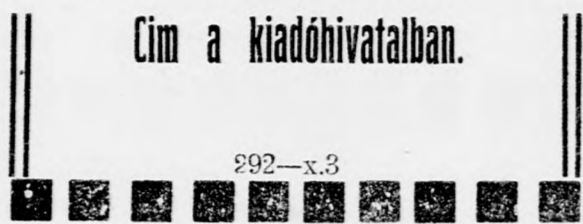
925-1.1

Községi előljáróság.

Folyóírással bíró egyének kerestetnek

(férfiak vagy nők)

írásbeli munkára, részben otthon is végezhető

Cím a kiadóhivatalban.

922-x.3

4208/1909. szám.

Hirdetmény.

917-3.3

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. minisztérium 63.321/L. A. 909. szám alatt kelt rendeletével Nagybecskerek r. t. város által a Kossuth-utcának a nagybecskerek—nagykikindai vasutvonal állomásával leendő és közvetlen összeköttetés céljaira szükséges, 481., 749., 80. és 81. hrsz. ingatlanokra nézve a kisajátítási eljárást elrendelvé a tárgyalás folyó évi október hó 25-ik napjának d. e. 10 órájkor Nagybecskerek r. t. város tanácstermében fog megtartatni.

Felhivatnak tehát az érdekelt felek, hogy a jelzett időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási tervrajz és összeírás Nagybecskerek r. t. város polgármesteri hivatalában 15 napi közzemlére kitételt.

Nagybecskerek, 1909. évi október 4.

Torontálmegyei közigazgatási-bizottság.

Faur sk.,

kir. műszaki tanácsos.

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1909. október hó 1-től.

Erkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:

Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 28 p.
Panesováról: délután 5 óra 15 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5-50 óra
Szegedről: (motorkocsi) d. e. 9 óra 47 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) A nagybecskerek-bégapart pályaudvarra:

Zombolyáról, Verseczről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon regge 6 óra 30 perc.
Panesováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zombolyáról: (keskenyvágányú vonal) reggel 8 óra 23 p. délután 4 óra 10 perc, este 9 óra 02 perc.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:

Panesovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 6 óra 45 p.
Szegedre: (motorkocsi) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:

Zombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 15 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Panesova és Alibunárra reggel 3 óra 33 perc.
Zombolyára: (keskenyvágányú vonal) reggel 2 óra 26 p. délelőtt 11 óra 55 p., délután 5 óra 25 perc.
Módosra minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e. 11 óra 38 perc.
Módosról—Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasárnapon 2 óra 10 p. délután.
Temesvárról—Módosig: minden kedden, pénteken és vasárnapon indul Temesvárról 11 óra délelőtt.
Módosról—Zombolyára: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 2 órakor.
Zombolyáról—Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 5 óra 30 perc.
Szécsány—Versecz: minden csütörtök és vasárnapon regge 5 óra 30 perckor.

KECSKEMÉTI**rózsaburgonya**

már téli eltevésre alkalmas.

a napokban érkezik.

ÖZV. GUTTMANN JAKABNÉ ÉS FIAI.Telefon 96. Nagybecskerek. Telefon 96.
928-2.1**Hirdetések**

felvétetnek a „TORONTAL” kiadóhivatalában

HÁZELADÁS.

Deák Ferenc-u 7. sz. a. levő házamat előnyös fizetési feltételek mellett eladom. A ház áll 8 szobából, kényelmes mellékhelyiségekkel, villanyvilágítással s nagyon szépen parkirozott udvarral.

SOLYMOSSYNE BRAJER MARIA.

SERTÉSHIZLALÓK

kinek, mikor, mennyi miskálolt

hizóba való sertés kell?

Mindig van.

Muraközi mének, lovak
eladók.Nagy RÓNAY MIHÁLY
gazdasági intézősége Szent-Mária-Sziget.
(U. p. Temesság.)

1445/1909. sz. Bégaszentgyörgy község előljáróságától.

Hirdetmény.

Bégaszentgyörgy községe 1909. évi október 23-án d. e. 10 órakor a község-házában tartandó nyilvános szóbeli árverésen bérbe adja a tulajdonát képező bégaszentgyörgyi nagyvendéglőt 1910. évi január hó 1-től 1912. évi december hó 31-éig terjedő 3 (három) évre.

Árverezni kívánók tartoznak 400 (négy-száz) korona biztosítékot letenni. Utójánlat nem fogadtatik el.

Közelebbi bérleti feltételek a hivatalos órák alatt a községjegyzői irodában betekintheők.

Bégaszentgyörgy, 1909. évi okt. 12.

927-1.1

Községi előljáróság.

ELSŐRENDÜ TŰZIFA,

angol antracit, salon-köszén, coaks, faszén,
kovács-köszén, mindennemű deszkák, gerendák.
:: tölgyfa, mindennemű bográrfa, szőlőkaró ::

kapható

Kurländer Imrénél Nagybecskereken.

Irodai telefonszám 35.

Fatelepe telefonszám 89.

Fatelepek: Korona-utca, Aradáci-utca és Kurländer-udvar.

820-30.11

ELADÓ.

Tükrös előszobafal

eladó

Deák Ferenc-utca 7. sz.

696-x.48

GYÁROSOKNAK, KERESKEDŐKNEK ÉS IPAROSOKNAK SAJÁT ÉRDEKÜK,

hogy gyártmányukat, áru- és iparcikkeiket mennél többet hirdessék. — A hirdetések 1900. évi július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét.

HIRDETÉSEK FELVETETNEK A „TORONTAL” KIADÓHIVATALÁBAN.

Nyomatott Pleitz Fer. Pál kiadónál Nagybecskereken.